

НАТ "ИВАН ВАЗОВ"

Стенографски протокол

ЗАСЕДАНИЕ

на

ХУДОЖЕСТВЕНИЯ СЪВЕТ

ОБСЪЖДАНЕ ПОСТАНОВКАТА "ИЕРМА"

НА КАМЕРНА СЦЕНА

автор - Федерико Гарсия Лорка

режисьор-постановчик - з.а. В. Цанков

художник-декоратор - Нато Велев

художник на костюмите - Светлина Цветкова

композитор - Кирил Дончев

художник - Йеронимос Бош

София, 24 март 1981 година

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

О т к р и в а н е

предс. Дико Фучеджиев 3

И з к а з в а н и я

Сава Хашъмов 4

Стефан Данаилов 5

проф. Филип Филипов 7

Славка Славова 9

Таня Масалитинова 12

Ванча Дойчева 14

Михаил Петров 16

Димитър Канушев 17

Кирил Кавадарков 19

Николина Лекова 20

Иванка Димитрова 21

Антония Каракостова 23

Рачно Ябанджиев 25

Чавдар Добрев 26

Ванчо Банов 30

Вили Цанков 31

З а к р и в а н е

предс. Дико Фучеджиев 36

НАТ "ИВАН ВАЗОВ"

Стенографски протокол

ЗАСЕДАНИЕ

на

ХУДОЖЕСТВЕНИЯ СЪВЕТ

София, вторник, 24 март 1981 година

/Открито в 17,10 ч./

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Другарки и другари,

Откривам заседанието на Художествения съвет при следния

ДНЕВЕН РЕД

1. Обсъждане на постановката "ИЕРМА" на камерна сцена с режисьор-постановчик з.а. Венелин Цанков.
2. Разни.

Трябва да се извиня, че ще напусна за малко заседанието, защото трябва да отида на летището, но се надявам, че ще се върна бързо.

Аз гледах една репетиция преди това и искам да заявя, че сега вече нещата са значително по-завършени, има още достатъчно репетиции и мога да кажа предварително, ако не дойда до края на заседанието на Художествения съвет, че ние имаме среща с едно интересно произведение на нашата камерна сцена, което показва, че

ненапрасно сме се обърнали към другаря Вили Цанков. Произведението интересно и като реализация, и като драматургия, и като нещо, което е свързано дълбоко с цялото творчество на Лорка, испанско и смятам, че това ще бъде една постановка, която на нашата камерна сцена ще привлича много внимание и интерес.

Другарят Чавдар Добрев ще ръководи заседанието в мое отсъствие.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Първо искам да приветствувам новите членове на Художествения съвет с началото на тяхната работа в съвета и да им пожелаая плодотворна за нашия театър дейност, разбираания и конфликти, но в полза на общото дело.

Предлагам, както винаги, да започнем с изказвания за работата на режисьора, актьорите, за другите компоненти - музика, декор и т.н.

Имате думата за изказвания.

Моля да не се изчакаме... Ще има ли изказвания, иначе моята задача много ще се облекчи.

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА: Разбира се, че ще има, нека почакаме малки. Ви било неучтиво да няма изказвания.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Ще почакаме... Другарят Хашъмов иска думата. Моля, заповядайте.

САВА ХАШЪМОВ:

Според мене представлението е подчинено на един избран от режисьора стил и в цялото представление до най-малките му детайли, до най-малките му подробности този стил личи и е издържан от началото до края на спектакъла във всички негови компоненти, включително и в играта на актьорите. Явно личи какво е искал режисьорът от актьорите и как те го правят точно в избраната от него посока, в избрания от него стил.

Според мене представлението има една ясна и категорична

символика, с която борави режисьорът, така както той може да борави - фино, с голямо чувство за вкус, за мярка, с една елегантна естетика, която звучи от сцената, с едно дълбоко уважение към поезията, която съществува в пиесата, с едно сигурно изваждане на тази поезия на преден план, или може би не толкова поезията, колкото поетиката, която лъха от спектакъла.

Според мене това е едно представление, което трябва да се уважава заради тези негови качества.

Представлението ще има успех, ще има определена своя публика, която обича, цени и почита такъв вид театър, какъвто поднася автор като Лорка.

Според мене всички актьори без изключение, дори и тези, които имат по една или две думи, са абсолютно в стила на режисьора, абсолютно в избора от него стил на спектакъла и на актьорската игра.

Пожелавам "На добър час!" на спектакъла.

СТЕФАН ДАНАИЛОВ:

Понеже пред мене имаше три жени, аз смело мога да кажа, че това представление повече ще се харесва на мъжкия пол, макар че случката е женска. Убеден съм в това, тъй като тези три интелигентни жени бяха очудени дали това е фарс-комикс или е драма. Имат право, защото може би житейските проблеми при тях са по-добре устроени и това не е основен проблем за тях.

Не съм изненадан, че Вили Цанков подвежда нещата по този начин с тази своя странна особеност, но има нещо, което лично на мене ми се искаше, а имам чувството, че то смущаваше и дамите пред мен. В първата сцена между Йерма и мъжа ѝ, при този пластичен начин на изразяване на взаимоотношенията между тях, все пак трябваше да се разбере доколко той е потентен и доколко не, защото силата и обяснението на това кой е той и какво е неговото

удобство от този начин на живот ясно разбираме от финала. До голяма степен и на мене ми беше трудно - не съм чел пиесата и говоря върху онова, което сега видях - да почувствувам силата на неговата потентност. Може би това умишлено е търсено, но понеже има някакъв вид любовна сцена между тези двама души, някак си ми се искаше да бъде по-ясно как и у него има това влечение и желание, но нещо го спира. Така любопитството на зрителя ще бъде засилено. Добре, след като и това у него съществува, каква е причината, защото това е и мащабната история, която мисля, че Вили Цанков изважда от цялата пиеса на Лорка.

Другата ми забележка е, че всички тези асоциации, които будят отделни решения на сцената, са доста по-мащабни, а ми се струва, че колегите, които много точно и определено сигурно са спазвали исканията на режисьора, малко одребняват нещата дотолкова, доколкото дали тя ще има дете или няма да има, докато всичко върви много по-мащабно - какво е животът, какво ражда един живот и в природата, и във всичко, което съществува около нас. Затова може би на моменти имах усещане, че нещо ги задържа, за да отпуснат именно това - борбата, позицията на Иерма, борбата на героя.

Явно, че това е някаква форма, но действително в някои моменти стои малко настрана, въпреки този любопитен мизансцен, въпреки много интересната пластика, която провеждат колегите и радостно е, че умеят да правят това. Сцената с жените на реката е много плътна, много силно действаща и сигурно би могла още по-силно да премине в това житейско, в това човешко начало, много интересна, но ми се струва, че трябва да има още нещо. Дори в този конфликт между Иерма и мъжа ѝ, преди да отидат на тържеството, някак си ми се искаше нещата да звучат малко по-испански, при това не само в темперамента. Наистина има две неща, които водят,

но на мене лично ми се искаше по-силно и по-емоционално да въздействува.

Разбира се, това може би е било търсено от В. Цанков, Действително много любопитен е начинът, по който се води цялото представление, всичко минава неусетно и се надявам, че със следващите няколко репетиции ще се изгладят нещата и ще се избегне това сковаване от страна на колегите, които днес за пръв път играха пред публика. Представлението ще бъде много интересно и, както каза Савата, ще има особена публика. Но пак повтарям, че с това, което е мисълта на режисьора, което той изважда от представлението, ми се иска актьорите малко по-освободено и мащабно да движат тези свои сокове, които ги карат да съществуват.

ПРОФ. ФИЛИП ФИЛИПОВ:

В потока на социалистическия реализъм има много различни пътища, жанрове, стилистики, които имат еднакво право на съществуване. Тъй като в изкуството, слава богу, няма рецепти, една и съща постановка, макар и испанска или английска, ако е Шекспир, разрешава да се подходи към нея с един или друг ключ, с едно или друго усещане и дешифриране на нещата. Във Вили Цанков ключът, с който пристъпва към творбите, винаги е бил категоричен, винаги е бил ясен, винаги е бил с една особена култура, вкус, естетизация и всички тези неща ги имаме при тази постановка. Не бих казал обаче като моите колеги, които говориха преди мене, че всички участващи достатъчно ясно и категорично и с достатъчна естетизация и пластичност решават нещата. Но основните два образа на Иерма и Хуан в решителните големи сцени извън този ключ, извън тази особена култура, вкус и естетизация, с и по волята на режисьорската палка, тъй като не мога да си представя, че е станало иначе, заживяват заедно със самата постановка един живот жизнен, искрен и пълен, пълноценен.

Вих искал думата "искрен" да не ви шокира, защото това не значи, че на други места и сцени тя отсъствува, искреността личи навсякъде, но животът на човешкия дух, ако така мога да се изразя, присъствува властно и прави тези сцени така силни и жизнени, че ние ставаме съпричастни на онази драма, която Стефан Данаилов не е разбрал. Тя и по автор не се разбира - кой е виновният, къде е причината. В спектакъла ми се струва, че тази драма е доведена до една пълнота и ценност - тази драма на жената, която не може да има рожба от мъжа, с който спи и гърбът на който е "хладен и студен".

Тези две решителни големи сцени, които говорят за едно силно и голямо изкуство на режисьора и на актьорите, правят спектакъла жизнен, правят го вълнуващ и зрителите стават съпричастни.

По отношение на някои други изпълнители, както аз имам претенции за едно пълноценно присъствие на сцената, подведени под един ключ, предполагам, че режисурата още ще търси, защото майсторството на един актьор е в неговото умение да се приспособява в различни петолиния. Разбира се, това е въпрос на степен на можене и на степен на овладяване на нещата.

Аз смятам, че спектакълът ще има успех и мисля, че все повече и повече в релсите на тези две и други сцени ще се равняват и би ми се искало сцената с жените на извора да бъде подведена повече в един такъв ключ за по-голяма жизненост.

Не говоря за сцени, където навлизаме в този поток на съзнанието, където и другите герои могат да бъдат видени от главната героиня в едно или друго експониране.

Интересен и богат спектакъл и предполагам, че ще бъде доведен до по-голямо съвършенство след тези няколко репетиции, които му предстоят.

За останалите компоненти човек може да завидва и така

трябва да бъде в Националния театър, що се касае до изобразителната сила, до костюмите, до реквизита, до музикалното оформление, което също е подчинено на тази режисьорска категорична палка.

Винаги ми е било интересно изкуството на Вили Цанков като едно своеобразно течение в общия поток на социалистическия реализъм. Тук той не изневерява на себе си и няма защо да изневерява. Друг е въпросът, че същата пиеса може да бъде прочетена по друг начин. Днес с Чавдар и с другите членове на нашата режисьорска колегия и литературния съвет разговаряхме и слава богу, че индивидуалността на всеки един творец трябва да се зачита, да се запазва и уважава, особено когато тя е така силна, ясна, ярка и категорична.

Аз се радвам на успеха на всички наши артисти и особено на Виолета Гиндева за тези две сцени и на Мишо. Това е един голям успех за двамата.

СЛАВКА СЛАВОВА:

Когато прочетох пиесата, съвсем друга представа добих за нейната реализация, коренно различна от това, което днес видях. Това, което днес видях, е съвсем в стила на Вили Цанков - с много красива форма, с много естетика, с много вкус, което личи и в добре избрания декор, и донякъде в костюмите, за които след това ще се върна, защото имам някакви бележки по тях, личи и в решаването на някои сцени просто великолепно решени, както прането и някои други.

Разбира се, че би могло и така да се направи и прочете тази пиеса, но когато излизахме от представлението, чух някой да казва зад гърба ми: "Много приятно, нали". А пък мене тръпки ме полазиха, след като аз прочетох тази пиеса! Струва ми се, че би трябвало след реализацията на пиесата също така да ни полазват тези тръпки.

Ако пиесата беше прочетена по другия начин, както аз я усетих - реалистично, психологично, битово, ако щете, с по-серови хора, може би емоционално тя по-силно щеше да въздействува. Това разбира се, е въпрос на вкус, но при това прочитане на пиесата мене ми се струва, че малко повече трябваше да се изведе символът на преден план, да се почувствува по-силно безплодието и безплодния човек, който прави другия безплоден. В това отношение ми се струва, че има една студенина и тази студенина те оставя някак си равнодушен.

Красивата форма, която е намерена, за мене някъде е прекалена. Прекалени са някъде движенията на актьорите, прекалено много се движат, прекалено много им е показано как да движат ръцете си. Михаил Петров и Иванка Димитрова обаче въпреки тази форма някак си я пълнят и при тях ролите са по-земни, по-сочни и някак си по-те палят. При Валя Гиндева това налагане на режисьора до голяма степен е в нейна полза, защото аз Валя Гиндева отдавна не съм я виждала толкова успокоена, така не нервна да играе. Това ми се струва, че до голяма степен е заслуга на режисьора. Почти в 99 процента тя е напълнила тази форма. Разбира се, и при нея има някои празни места, понякога ти се струва, че прави едно движение, че прави един жест, защото трябва да го направи, но отвърте като че ли не може да го оправдае като актьор и затова има моменти на празнина в нея. При Михаил Петров и при Иванка Димитрова няма такива моменти.

Останалите актриси всички до една толкова са приятни за окото и така много допринасят за този красив декор! Струва ми се обаче, че и те някъде се мъчат от това прекалено движение. Ще кажа една дума сега, но моля да не се взима буквално, защото не ми идва друга на ум - някакви безсмислени движения има от време на време и те придават чувството за едно лишено от съдържание движение, което нито може да те сгрее, нито може да те стопли

И ми се струва, че режисьорът, ако, разбира се, е съгласен с това, по-внимателно се вгледа и обере някъде излишните движения, обере излишното ходене по сцената, обере тези неща като с този червен чорал, който ту се мята на лицето на Валя, ту отиде на лицето на друг, после се простре някъде... Аз така или иначе не можах да разбера какво трябва да значи това. Върху бялата покривка това червено простряно е много интересно, но какво значи то? А пък аз не искам само окото ми да се радва, но искам да бъда развълнувана от тази много силна и много съдържателна пиеса. Тук малко повече е обърнато внимание на естетизиране на нещата, на формата, която ненавсякъде е напълнена със смисъл.

Общо взето ми се струва, че това ще бъде едно интересно представление, ще се гледа с интерес и е добре дошло на нашата сцена, нека да имаме и такова представление, от такъв стил, от такъв род.

Искам специално да поздравя Валя Гиндева. Казах защо. Отдавна не съм я виждала толкова успокоена. Това е една силна актриса и ако си знаеше силата, сигурно във всички роли нямаше да проявява никаква нервност.

Искам да поздравя Михаил Петров. Чудесен, много органичен, може би при него по-малко е налагана формата на режисьора, не знам.

Искам да поздравя също така и Иванка Димитрова. Нещо като земя ми се струва тя в тази пиеса. Първото ми впечатление от пиесата беше такова. Така ми се искаше да бъдат всички, но това е въпрос на вкус.

По отношение на костюмите ми се струва, че прекалено са разголени жените. Не върви тази работа в Испания така. Тези голи ръце, тези голи деколтета и т.н. някак си не вървят. Аз мисля, че там преобладава черният цвят и дотук /посочва/ затворени. Те

се пукат от жегата и въпреки това вървят дотук затворени, защото църквата не им разрешава другояче да се обличат. Но тук, разбира се, пак преобладава естетиката и този бял цвят и тези хубави жени, така облечени, са ужасно приятни за окото.

Пожелавам "На добър час!" на представлението.

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА: Това, което мислех да кажа, се казва вече от много от изказалите се досега. Според мене ние трябва да разглеждаме това представление от позициите на режисьорското решение. Вили Цанков е един ярък режисьор, който си има много силно изразен свой почерк и стил, на който той остава верен. Друг е въпросът кой го харесва и кой не, кой го приема и кой не, но той си има една изходна своя позиция и от тази позиция ние трябва да разглеждаме и приемаме представлението.

На мене представлението ми прозвуча като един много красив, много стилизиран спектакъл, с едно много приятно озвучаване и по-скоро като рецитал, отколкото като пиеса. Това нещо се дължи на тази стилизация, на тази пластика, която налага и свой ритъм, и търсене на тази скулпторност в мизансцените, и това движение, което е все в стила на Вили Цанков.

Не знам, но може би нашите актьори не са достатъчно свикнали с органичното запълване на тази форма. Трябва да ви кажа, че все пак това е много трудно, защото на много места наложената форма надскача според мене, наслажда се върху емоциите и действието и става като една многоетажна разкривена сграда, в която, ако беше с повече мярка за това движение, струва ми се, че нещата биха действували по-силно.

Аз също смятам, че у тези актьори, у които повече органиката е напълнила формата, както у Мишо, Иванка и Мария Стефанова, нещата се приемат по-добре. Разбира се, аз не критикувам актьорите от позициите на едно нормално актьорско присъствие,

защото самото представление е по-специално и може би за първи път се сблъскват точно с такава форма нашите актьори, поради което ние не можем да искаме от тях веднага да влязат в нея.

Аз също мисля, че ако беше малко по-сурово решението на взаимоотношенията, пък макар и в спазването на стила на Вили, нещата биха спечелили. Може би ми е останало като силно впечатление онова, което видях на Битевския фестивал в Белград, където един испански авангарден театър от Барселона показва съвсем друго решение. Независимо от това, че имаше много интересни, много точни символични културни мизансцени, които много точно извеждаха символа, взаимоотношенията бяха сложени върху една много по-сурова, много по-реалистична форма и затова много по-силно беше впечатлението, не толкова красиво, колкото потресаващо. Имах чувството, че ако пъхнеш между тях една незапалена клечка кибрит, тя ще пламне, особено в онази сцена, когато фактически тя го иска този Виктор.

Между другото, кой е този Виктор.

ПРЕДС. ЦИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Студент.

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА: Е, не е лошо момчето, но нямаше, изглежда, кой друг да го играе. Това е един също много интересен образ и на фестивала в Белград беше решен по друг начин.

Ако я нямаше тази малко сувенирна красивост в костюмите, щеше да действа по-силно. Те бяха там облечени с едни платнища, много по-скулптурни, с много по-опростена форма, от която пък действието излизаше много по-силно. Тук са малко като нашите кукли, които се продават в сувенирните магазини. Красиво, много красиво, много естетично, но имам чувството, че малко е подсладено това нещо. Иначе рециталът е много красив, много поетичен, с великолепно решени някои мизансцени, при които леглото е и място за пране. Безспорно талантливо направено в стила

на режисьора представление и, разбира се, интересно е за нашите актьори да има и такъв род представления, да се опитат да изпълнят една пиеса и в такова решение. Сигурно ще има интерес към нея и ѝ пожелавам "На добър час!" и успех от все сърце.

ВАНЧА ДОЙЧЕВА:

Наистина радостно е, че режисьор като Вили Цанков е наш гост, защото нашият театър се нуждае от опресняване, от освежаване на изразните средства, на формата, на начина на мислене, а Вили Цанков носи с категоричност своята естетика, своята философия и той я донесе с този спектакъл. Той е човек не само много мъдър, не само с огромен жизнен опит, но и голям педагог, обаче мисля, че тук малко рано е "надянал" тази форма, цялото това решение на неговия спектакъл върху актьорите. Казвам "надянал", защото неговият аршин е много голям, той е подчинен абсолютно на големия автор Лорка, но ми се струва, че актьорите, които може би след време ще успеят, все още не са достигнали до онова ниво, което е неговото, т.е. до онзи аршин на мислене, до онова извисяване, до което е стигнал в предварителното си мислене Вили Цанков.

Тази форма трябва да се напълни с жив живот и там, където бликне такъв живот, става истинско, т.е. виждаш нещо неповторимо, нещо, което рядко можеш да видиш на сцената. Това се повтаряше във втората част със самата Иерма на Валя Гиндева. Аз мисля, че при нея постижение е не успокояването, а вгълбяването, силата на вгълбяването и това прави ролята ѝ вече значима, докато в първата част външните неща са тези, които надделяват и ни покоряват, а не вътрешният поток на действието.

Някои от актьорите са успели повече да достигнат до това напълване на формата. Така е при Михаил Петров, при Иванка Димитрова, при Магда Колчакова, независимо че ролята ѝ е съвсем

малка, при Мария Стефанова, при Миглена Димитрова, забележете,...

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА: Миглена е много интересна.

ВАНЧА ДОЙЧЕВА:..., която седи, но в очите ѝ просто блика сила, блика женственост! Много, много неща просто има в нейното изпълнение!

Може би, ако имаше повече време, ако режисьорът имаше възможност да поработи повече върху взаимоотношенията, ако актьорите можеха не само със сетивата си, е с душата си, с всички свои вътрешни сили да възприемат онова, което Вили Цанков им налага, това би се превърнало в едно изключително представление.

Напълно приемам формата с декора, с движенията и абсолютно нищо не ме подразни като решение. Приемам дори и костюмите, те са просто подчинени на този стил. Аз приемам и бялото, и разголените ръце, абсолютно всичко. Приемам и нещата в музиката. Забележете - акцент и след това тишина, т.е. всичко е премислено всичко е изведено до едни високи върхове, но те вътре не могат да се покрият, не могат да се напълнят от актьорите. Не говоря изцяло, а само за отделни места.

Приемам спектакъла и така и смятам, че той би могъл да заживее истински след време, може би след месец.

МИХАИЛ ПЕТРОВ: По-скоро.

ВАНЧА ДОЙЧЕВА: Може би и по-скоро, но сега той все още е външен.

Наистина просто трябва да се благодари на др. Цанков, защото актьорите много са научили от него. Тези неща, които той като естетика и като философия е изнесъл в тази разкошна пиеса на Лорка, смятам, че ще оставят много трайни следи у самите изпълнители и дано това да достигне и до зрителя, защото мисля, че идеята, която Вили Цанков иска да внуши, е не само за безплодието у жената, но за безплодието в света...

СЛАВКА СЛАВОВА: Без любов няма живот.

ВАНЧА ДОЙЧЕВА: Да.

ЧАВДАР ДОВРЕВ: Това е най-точното.

СЛАВКА СЛАВОВА: Любовта е всичко, тя е двигателят.

СТЕФАН ДАНАИЛОВ: Аз пак си държа на думата, що се отнася до линията на поведение на Хуан. Не знам преди колко години е писал Лорка това произведение, но какво е нашето поведение сега? Мисля, че това е най-съвременното, или може би аз идиотски гледам на нещата. Това е удобството на един човек да съществува по този начин и за мене това е линията, която води Хуан.

Мене ме смущава това малко външно стоене на Иерма, но хората около нея са задоволени плътски, възрастната жена има 14 синове, всичките момичета, които перат и викат, са видели другото и са оплодени, докато тази жена се мъчи и говори на няколко пъти накрая за "съхненето". Може би трябва да бъде малко поясно.

СЛАВКА СЛАВОВА: Като няма любов.

СТЕФАН ДАНАИЛОВ: Ами ще съхне, ще съхне...

ВАНЧА ДОЙЧЕВА: Искам да кажа само още това, че снощи гледах един Ваш разкошен спектакъл, където мисля, че се е получило точно това единство, за което говорих и страшно съм благодарна за този спектакъл.

ВИЛИ ЦАНКОВ: Имате една гроздова. /Весело оживление/

ЧАВДАР ДОВРЕВ: А, не гроздова, чаша уиски.

ВАНЧА ДОЙЧЕВА: Аз съм убедена, че това, което сте искали, ще се покрие, но след време, просто е нужно време.

МИХАИЛ ПЕТРОВ:

Ще ви кажа, че днес вие присъствувахте на една от най-слабите наши репетиции...

ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Обикновено така се казва.

МИХАИЛ ПЕТРОВ: Не, аз познавам нещата, два месеца сме работили върху пиесата и много добре знам как са се движили нещата. Така че ако у някои се търси известно "предателство" - казвам го съвсем условно, то във всеки случай не е у Вили Цанков, който за всички нас създаде един празник през тези два месеца. Ние сме имали репетиции, при които сме се радвали един на друг за това, което става.

Разбира се, самият автор е много сложен и невинаги можеш да се "доведеш" до това състояние. Формата - тук ти си права, Ванча, - е доста особена. Ние не сме подготвени вероятно достатъчно за такава форма и въпреки че ни липсваше тази подготовка, действително постепенно спектакълът се изграждаше и преди четири-пет дена ние имахме една след друга две великолепни репетиции.

Отделен е въпросът дали този театър може да се хареса на всеки или не и дали е прекалено стилизирано или е по-земно, по-реалистично, но мога да ви уверя в едно нещо, в което мисля, че и другите колеги са убедени, че това бяха два месеца, през които ние живяхме като в приказка. Не преувеличавам. Може би достатъчно сме изсушени вече от редицата проблеми, които всички ние имаме, и една поезия, една красота, която в същност в крайна сметка ще спаси света, както е казал класикът, лично за мене и за голяма част от състава, играещ в "Иерма", беше нещо, което ни караше да живеем по друг начин, да мислим по друг начин, да дишаме по друг начин.

Страшно съм благодарен на Вили Цанков и съм дълбоко убеден, че ще има представления, които ще се изиграят както трябва от артистите и ще има много, много голям успех.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ:

В разстояние на месец и половина изникна един въпрос за

необходимостта естетиката или поетиката на театъра, на неговите изразни средства да се обновяват, да се разширяват представите за реализма, изобщо за театралното изкуство на сцената на първия ни театър. Така беше според мене с "Оптимистична трагедия", така е и тук, т.е. онези нерешени въпроси, негативни въпроси, аз ги групирам и в тази връзка искам да кажа, че е правилно това решение на театъра, първо, да избере такъв репертоар и, второ, да покани в случая Вили Цанков. Тук има известно конфликтване, известна опозиция на съществуващото и смятам, че това е един важен продуктивен елемент.

Няколко думи за спектакъла. Цялото творчество на Лорка е изградено върху народното творчество на Испания, върху тази поетична песенна стихия и аз мисля, че този пласт от пиесата Вили Цанков разкрива силно, интересно. Заедно с това има един битово-реалистичен план и мисля, че в спектакъла и този план на пиесата, общо на Лорка и на неговото поетическо мислене, също е разкрит.

Но чели сте, чели сме и знаем, че има нещо метафизично в характера на испанеца и в тази пиеса има нещо такова, което личи и в постановката на проблема, и в мотивирането и решаването на нещата. Струва ми се обаче, че в тази посока нещо липсва на цялостното идейно-художествено решение на постановката. Аз мисля, че деформацията, показването на социалните, психологическите и дори наследствените условности на един национален човешки живот трябва да става по-определено, художествено по-ярко, т.е. да не се остава само на тези две нива - на поетичното, лиричното, народностното възприятие и на този битово-реалистичен план на пиесата.

Ако това, според моето разбиране се направи, целият спектакъл ще получи по-широк художествен обем и по-голяма драматическа сила. Аз дори съм изненадан, че Вили Цанков се е отказал от въз-

можностите в тази посока, които пиесата и постановачната традиция надраматургията на Лорка предлагат.

Съгласен съм с високата оценка, която се даде, за отделни актьори, изобщо за цялостното решение на спектакъла, но тази пластове в тълкуването на пиесата аз мисля, че са повече и ако режисьорът приеме подобно тълкуване, възможно е да се постигне гротеска, каквото нещо има подсказано, докато в тази посока възможностите за развитие на цялостното решение са по-големи и те ще придадат една по-голяма и конфликтна вътрешна сложност на спектакъла като идейно звучене и като изобразително решение.

КИРИЛ КАВАДАРКОВ:

Нямам твърдо мнение по нито един въпрос. Когато става въпрос за трагика, аз знам, че много зависи от подготовката на артиста, просто от минаването при едно такова предварително представление, което е най-злобното представление. Художествен съвет! Не те гледат хора, а питони отдолу.

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА: Имаше и хора, не бяхме само ние.

КИРИЛ КАВАДАРКОВ: Не е публика това. Просто те хипнотизират.

Ако пиесата се поставяше от испанци, те са много по-вътре в собствения си бит и го познават добре, а ние да се правим на испанци е сложно и тежко, даже бих казал безсмислено. Те по своя линия ще си го направят като нещо тяхно, разбира се, по-силно. Действително при този автор дървото е дърво, платното - платно, камъкът си е камък и се борава с действителни неща и тези действителни неща придобиват своя поетичен смисъл.

Смятам, че това е невероятно труден автор точно в търсене на лиричния пласт, който е неделим от метафизичния, а търсене на отделен трети метафизичен пласт ми се струва, че е невъзможно или нереално, както каза др. Канушев. Метафизичното трябва да

присъствува в лиричния пласт.

Имам едно категорично несъгласие - това е слагането на Йеронимос Бош в произведение на Лорка. Струва ми се, че той е от друга планета, носи друга естетика, не естетиката на този автор. Не се свързват, освен по това, че сюрреалистите са казали, че това е бащата на сюрреализма, а Лорка е работил с художници сюрреалисти, които са поставяли неговите пиеси.

Когато излезе Мамалев, колкото и странно и шантаво да беше, този мъж ме грабна и неговото изпълнение беше интересно. Интересно беше наистина прането, интересна беше Миглена Димитрова. Аз съм дълбоко убеден, че друг път не е бивало така и затова говоря за минаване, а поетичното без енергия не става.

Дали е след обяд и дали на мене само ми се спи, но трудно се изкарват от равновесие. Не мога да ^{не} давам тбележа, че има някои тягостни моменти. Започва да говори и се питаш още ли ще говори. Става тягостно. Валя започва да говори, изобщо хубаво, е пък не може да вълнува. Дали не ме засяга много това, че тя не е бременна... Като почвам да задавам такива въпроси, значи съм "изтекъл" Може би е моя вина като зрител и затова не мога да говоря категорично.

Произведението е много трудно и слава богу, че се занимаваме с него.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА:

Аз не мисля, че днешната репетиция беше лоша, както каза Мишо. Преди няколко дни гледах една репетиция, която силно ме впечатли с интересното решение на спектакъла и с неговата стилистика и малко ме смути с тази форма, която е много ясна и категорична, но която остава като форма и даже със страх започнах да гледам днешното представление, знаейки, че когато Художественият съвет присъствува на дадено представление, актьорите губят и от

хубавите неща, които правят преди това по репетициите. Сега се получи обратното. Докато в предната репетиция най-цялостен беше Мишо Петров, в днешната репетиция много от моментите на Валя Гиндева дишаха, станаха не само форма.

Тук се спомена и Иванка Димитрова. Моето впечатление е същото. Миглена Димитрова, Магда Колчакова, цялата сцена на жените тогава ми се видя само форма, докато сега особено първата половина беше вече жизнена, не беше само форма. Във втората половина като че ли закачките на двете сестри само останаха като форма. Не че прекалиха, но остана само формата.

Някои подхвърлиха, че трябва да се отделят движенията, пластиката, да се оберат. Гледайки първата репетиция, си мислих за такова нещо, обаче сега виждам, че когато тези движения се напълнят, те се явяват като крайно необходими, даже и при деформацията, която се получава у съответните герои.

Мисля, че в продължение на месец-два постепенно спектакълът като цялост ще защити тази естетика, тази форма и опасенията ми, че при второто гледане ще ми бъде скучно, отидоха тъкмо в обратна насока. На мене ми беше безкрайно интересно и втори път да гледам спектакъла, което значи, че и публиката така ще го възприема. Естествено има един род публика, друг род публика, но аз съм оптимист, че в тази насока исканията, целта на режисьора ще бъдат постигнати, тъй като самите актьори участвуват с голямо желание в спектакъла.

На добър час!

ИВАНКА ДИМИТРОВА:

Искам да припомня, че ние имаме не пиеса, а трагическа поема. Обикновено поезията е малко трудно да се възприема със стилизацията, с отношението към света и тук може би е заслугата на Вили Цанков, който със своята творческа фантазия и богатство

намери много изразни средства, са в състояние да осъществят поезията на Лорка със своята символика, със своята метафора.

Трябва да кажа, че отначало в колектива имаше известна съпротива и това беше естествено, защото ние имаме много талантиливи млади актриси, а тук имаше една голяма роля, другите бяха малки роли. Това беше стегнало колектива, но особено привлече всички дълбокото, мъдро търсене на режисьора, на ядката, на сърцевината, на богатството на големия поет Лорка, на това хуманистично начало - могъщо и ярко, от което в моменти се плашихме.

Бих могла да кажа, че това се сля с традицията на Академичния национален театър и полека-лека като че ли отпадна тази студенина от колектива, всички започнахме да се включваме, да търсим, да можем да осъществим това богатство, което ни даваше режисьорът. Разбира се, доколкото сме го постигнали, това вие сами ще пренените.

За мене е особено вълнуващо, че чрез този спектакъл за нашия колектив, за нашия състав се разкриха нови страни в творчеството на нашите артисти. Ние разбрахме, че имаме богати драматически актриси - една Валя Гиндева, една Миглена Димитрова, за която не съм знаела, че е толкова интересна и толкова богата актриса. Валя Гиндева е изиграла много роли, но не е стигала до това могъщо, ясно мисловно търсене на големите сблъсъци в живота, на тази жажда у човека да търси собствената вина в неосъществяването на творчеството.

Каква красота виждаме у нашите актриси! Ами те са ужасно красиви! Като че ли не съм ги виждала досега такива в нашите спектакли. В театъра е много хубаво да има толкова красиви жени, толкова талантиливи актриси и във всяка от тях и от най-малката думичка виждаш голямата актриса, ярка, своеобразна! Мисля, че за театъра това е нещо хубаво и театърът трябва все повече и повече да

обогатява палитрата на своята режисура, за да може да разгърне този мощен талантлив колектив.

Пожелавам на представлението всичко най-хубаво.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА:

Спектакълът за мене е не само една фина естетика, елегантно поднесена от режисьора, не само естетизация, но носи в себе си едно значимо обществено съдържание, така присъщо на Лорка и абсолютно тематически изваяно от режисьора. За мене в тази постановка поне от информацията, която се е постарал режисьорът да адресира от сцената към залата, става дума не само за неоплодената земя, не само за неоплодения от любовта живот, но за много по-сериозни неща, за липсата на едно духовно начало в страна като Испания, срещу липсата на което духовно начало въстава Лорка. Това в спектакъла се прочита. Бездуховни са и тези жени, които виждаме на извора, макар и оплодени, създали рожби, но нищо повече не търсят и даже тяхната жестокост по отношение на зълвите говори за някаква виталност, но тази виталност в същото време се изражда в жестокост и по отношение на Иерма. Нещо страшно става, някаква жестока злорадост се прокрадва при разговора на Миглена със зълвите и изведнаж човекът с огромна духовност и енергия, лишен, ограбен от естественото право на човека да изгражда, да съзижда, да ражда в големия философски смисъл, се оказва, че в една такава мъртва земя няма право на свобода, няма право дори на глас. Единственото, на което има право, това е на унищожение.

Тази тема звучи могъщо в целия спектакъл и то с онези изразни средства на стилизация и на тази народностна стихия, която идва от творчеството на Лорка, направено с един финес, но и с много жестоки и категорични истини, които ни се поднасят в спектакъла с една суровост в крайна сметка на краските, към които върви.

В това отношение ми сеструва, че образът и решението,

което е потърсено при Михаил Петров, говорят за онази духовна импотентност на човека, който създава ябълки и не вкусва от тях, той сам себе си лишава, сам себе си ограбва и затова е в догмата на този бит, който той си е създал - нищо! И когато той пожелава една Иерма, без да създаде, а за да бъде негова, да бъде един консумативен, мъртъв, обречен на бездуховност живот, тя го убива. Заради това тя убива създаденото на такава база дете. Тоест не че те не могат да имат дете, не че липсва любовта, а липсва онова духовно огромно начало, което кара човекът да бъде човек. Струва ми се, че това е изведено в спектакъла великолепно.

На миналия режисьорски съвет казах, че за мене постижението на Виолета Гиндева е очевидно и в тази постановка под режисурата на Вили Цанков виждаме раждането на една трагическа актриса. Продължавам да живея с това дълбоко вътрешно убеждение.

Вярно е, че днес репетицията някъде изскрибуца, не знам на какво точно се дължи, на места се дръпнаха нещата в една по-друга плоскост, но ми се струва, че това, което стана на сцената на извора, на сцената с Мамалев, като търсене е много по-вярно и по-резултатно в сравнение с онази репетиция, която гледахме, и просто се радвам, че спектакълът в това отношение отхвърча напред.

Днес се прояви нещо остро, зло и в изпълнението на Миглена на Добринка, този конфликт със зълвите, в чудесното изпълнение на Дора Гринджева, в този режисьорски прочит на вкарването на зълвите, и в мислите на Иерма, и на извора и всичко това дава тази структура на драматически конфликт вътре в трагедията.

Много е трудно да се правят днес за съвременника трагедийно звучащи произведения и ми се струва, че в това отношение нашият театър на камерна сцена с Вили Цанков е постигнал едни доста големи резултати.

Това, че ще има хора, от които няма да се приеме този

спектакъл, че ще има и върли негови защитници...

ВИЛИ ЦАНКОВ: Това е естествено.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Това не само че е естествено, но то може само да ни радва.

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА: Много наши спектакли от едни се приемат, от други не се приемат.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Но за сметка на това ми се струва, че в нашия театър не се е раждало толкова необичайно и различно от всичко друго, каквото правим.

ЧАВДАР ДОВРЕВ: Като темата за коня. /Оживление/

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Не, тук има други неща, които ме привличат много повече. Между другото има и нещо, което в снощната постановка даже един актьор като Коста Цонев подведе на някое място. Тук се изгражда трагедия и никъде няма момент на трагедийно състояние, всичко е в конфликт, в една цел и не е допуснат нито момент на сантимент от режисьора и актьорите, всичко е изградено стремително в една настъпателност.

Не знам защо малко трудно и на тази, и напредвишната репетиция спектакълът влиза в тази стилистика. Може би това е от шокото въздействие върху зрителя, все още несвикнал с живота на това представление.

На добър час! на спектакъла, аз вярвам в неговия успех и безкрайно се радвам.

РАЧКО ЯВАНДЖИЕВ:

Когато прочетох пиесата най-напред, мене доста ме смутиха някои неща от нея не като произведение на Лорка, а просто като трудно нагаждаща се за нас, за нашия театър, за нашата публика. Любопитно ми беше, като дойдох днес на репетицията, да видя как именно ще бъде решена и останах - разбира се, друго не съм очаквал - приятно изненадан и абсолютно приемам и одобрявам такова

едно решение на такъв един поетичен спектакъл. Много поезия има в него, разбира се, в унисон с текста, и много пластично решен спектакъл.

Някои места малко ме смущаваха и си виках дали не са скучни, дали не са дълги, даже мислех дали няма да се раздели спектакълът на две, за да има една пауза, но след като изгледах целия спектакъл, убедих се, че не би била уместна една пауза и че трябва да мине на един дъх.

За да не повтарям нещата, искам да кажа, че съм абсолютно съгласен с това, което казаха Савата, Славка, Таня. Аз гледам на спектакъла някак си в перспектива. Действително спектакълът ще расте, защото има известна истина и в това, че съставът, с малки изключения, в общи линии не се е нагодил към тази режисьорска концепция, към това решение, към тази атмосфера на пиесата. Виждам обаче, че спектакълът ще израсне и ще получи своя облик, какъвто е замислен от режисьора.

Не искам да ставам банален, но не мога да не кажа, че има места, където текстът пропада. Разбира се, това е репетиция и аз знам, че това нещо ще се обработи и оправи. Особено в шумната сцена при влизането на Мамаев много от текста се губи и не може да се схване от зрителя. Би било добре да се изговори хубаво този хубав текст на автора.

Смути ме малко това тихо говорене на момчето /Виктор/. Поне това би могло да се оправи, малко да повиши гласа, защото има места, където не се чува, макар и сцената да е камерна. Иначе образът е много интересен, много хубав.

И аз искам да кажа "На добър час!" на всички колеги от спектакъла.

ЧАВДАР ДОВРЕВ:

И аз искам да кажа, че в същност става въпрос за един

театър на поезията, т.е. театър, който борави с едни условни средства, така наречения условен театър и в този условен театър какъв тип органика може и трябва да има, т.е. с какви средства трябва да работи един подобен театър, който се създава, разбира се, от режисьор като Вили Цанков.

На мене ми се струва, че най-ценното е усещането на значимостта на една поетична тема, на един поетичен проблем и аз бих казал, че той звучи благородно, хуманистично, с един пиетет към културата на Испания, към онази култура, която самият Лорка е създал като един от великите представители на поезията на XX век. Това е първото.

Второто е срещата ни с едно произведение на изящното изкуство, създадено с висок професионализъм. Аз бих казал, че професионализмът трябва да се цени както в науката, в техниката, в медицината, така и в нашата професия, а вероятно и в критиката също трябва да има професионализъм.

На трето място, струва ми се, че едно изкуство на театъра е процес. От една страна, нещата се конституират, т.е. разработва се дадена представа за образа, за личността, за човека и тя може да бъде изявена като маска, като характер, като дълбочино проектиране, и винаги има едно второ движение, което започва да руши създаденото. Така е било винаги в историята на изкуството. Сега въпросът е в рамките на един театър, трябва ли тези две движения да се срещат. Има театрали, които смятат, че това е недопустимо, но вероятно би могла да бъде защитена една теза, според която, следвайки линията, актьорът и като средство, и като мислене е трябвало да усвоява елементи от други естетически предпочитания, които по-късно ще му влезат в работата. Ние знаем, че съвременната драматургия в същност борави вече с едни много по-раздвижени не само форми, но и изображения на човешкия харак-

тер, на човешката личност, вмъквайки наред с възможностите на психологическия реализъм и използването на редица елементи от една народностна пееща култура, съединява ги, сплотява ги и понякога това става на основата на една еkleктика, а понякога се оказва, че това може да бъде продукт и на едно истинско изкуство

В този смисъл поне на този етап на мене ми се струва, че камерната сцена при нас играе една подобна роля, която е полезна и може да бъде още по-полезна.

Разбира се, пиесата на Лорка може да бъде защитена с оглед на различни концепции. Аз гледах една кубинска постановка, решена в по-драматичен план, макар и да използваха възможностите на балета в една експресивка.

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА: Лорка дава много възможности.

ЧАВДАР ДОВРЕВ: Да, дава много възможности. Всеки режисьор може да тръгне от своите представи заедно с актьорите и да защити своята гледна точка. В случая аз смятам, че ние се срещаме с подобен резултат. Ние обикновено излизаме от гледна точка на актьорските изображения, защото държим особено на това как актьорът се представя, как е работено с актьора, което е правилно, но веднага можем да кажем, че за актьор като Михаил Петров, когото познавам още от Сливен, това е своеобразна кулминация в неговото развитие като актьор. Поне откакто съм в театъра, мисля, че това е най-сериозната роля на Гиндева. Това е сериозно постижение на такава актриса като Иванка Димитрова. Миглена Димитрова ми се струва, че в този случай за пръв път се разкрива като такава актриса.

Давам ви четири примера, а според мене това не е никак малко показно за подхода на режисьора при работата му с актьорите. Това е следващият момент, на който аз искам да наблегна.

Да говорим за други стилистики, смятам, че на този

етап, първо, е безполезно и, второ, ние наистина виждаме, че и така може да бъде защитена творбата, наречена трагическа поема.

Моите забележки са в няколко насоки. Първата ми и може би най-основна забележка е, че една трагическа поема е трагическа затова, защото трагиката винаги е проблем, тя не е онова жанрово малко забавно изкуство, което се люби от формата, и мене ми се струва, че в тази стилистика това дистанциране, откъсване на зрителя от действието е прекалено.

Аз смятам, че главният недостатък е в първата част на постановката. Поет като Лорка, който общо взето работи с доста усложнена езикова култура, с много асоциации, с много внезапни преходи от едно състояние в друго, затова е велик, защото познава силата на елементарните човешки състояния. В първата част на спектакъла твърде често присъствуваха добре защитени, професионално защитени неща и сцени, в които повече окото се ласкае от това, че вижда добър мизансцен, вижда колко интересно е хрумването на режисьора, но така или иначе все пак става въпрос за сценична творба и действието трябва да тече непрекъснато от началото към края, да отива към едно нажежаване, защото друг изход няма.

Говорил съм с режисьора, мога и тук да го кажа, че той спокойно може в името на едно наблягане на основното и неелементаризиране да потърси проблема в дадени сцени. Да кажем когато влизат двете момичета с чадърчето. Приятна сценка, но не е достатъчно функционална. Прилича ми на Пастушевския овчар и овчарка, малко благородно, изискано, измерено изкуство, малко умерено изкуство на забавата на хората, които от върха гледат към низината. Това са неща, които не са в самата вътрешна логика на спектакъла.

Дже ако щете сценката на извора, където има един показ на фолклорното начало, или сцената с Мамалев, която е показ на така наречената плебейско-народна фолклорна традиция. Тези неща не са така органично вплетени, както функционално се играят другите неща. Стилистично те могат да бъдат по-сдържани, защото носят своя драматически заряд. При Иванка Димитрова, при Галя, при Мишо има едно непрекъснато нарастване. Има някои сгрешени неща и не толкова актьорите обвинявам, колкото някакъв възглед на самия режисьор, който аз не разбирам, но това са отделни детайли, отделни части, които не могат да заличат в никакъв случай общото мнение за едно постижение.

Простете, но аз винаги така съм свикнал да говоря и докато нещо не е окончателно направено, трябва да искаме все повече и повече, а като стане - тогава ще бъде излишно да говорим. Онзи ден говорих с Азарян и той ме запита отново ли имам критични забележки. Отговорих му: Виж какво, Азарян, докато Вазов пише примерно романа "Под игото", човек може да има претенции, но след като го е написал, дори и да види някъде, че е приключенско ала Дюма, трябва да вижда значимото, народната епопея и това е вторият въпрос. Докато се работи едно произведение, аз смятам, че наше задължение е да изискваме съвършенство.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Това е работа на критиката, иначе с какво ще се занимава...

ВАНЧО ВАНОВ:

Понеже времето доста напредна, ще кажа няколко думи.

Говори се много подробно и мисля, че всички бяха единодушни в една констатация - че това е една нова боя в палитрата на нашия театър. Смятам, че това не е малко. Да се даде нова боя в един Академичен театър е трудно, важно и необходимо. Всяка нова боя обогатява една традиция, обогатява един път. Това е мое

лично мнение, още повече когато тази боя се свързва с основното направление на нашия театър, което именно е постигнато в тази постановка.

Аз също така смятам, че може да се прочете по два основно различни начина: лирически и поетически, както я е решил Вили Цанков, и грубо натурално поетически.

В избрания ключ от режисьора мисля, че е показан висок професионализъм и майсторство.

За да не губя повече времето на колегите, ще кажа две неща. Смятам, че спектакълът расте, аз го наблюдавам по-отблизо поради естеството на задачите си и виждам, че спектакълът расте и ще расте все повече в положителен смисъл. С това искам да отговоря на колегите, които пожелаха спектакълът да се развива по-нататък. Аз съм убеден, че той ще се развива.

В заключение искам да кажа две абсолютно лични неща, които смятам, че би трябвало да се акцентуват в спектакъла. На мене ми е необяснимо защо в първата сцена, когато Иерма посяга към Хуан, той бяга от нея. Той е легнал, тя отива при него, но той бяга демонстративно от нея. Това за мене е в противоречие с основния замисъл на автора. Той не бяга от нея.

Второ, много важен друг акцент в спектакъла е да една нейна реплика, която е много важна, но тук минава незабелязано - "Аз не съм свободна". Усещането за несвобода у Лорка е основна черта на неговата поезия, основна черта на неговата драматургия. Тук бих поискал лично един акцент от страна на режисьора.

Смятам, че това е един спектакъл, който е успех на нашия театър и също така му пожелавам "На добър час!"

ВИЛИ ЦАНКОВ:

Аз не бях чел пиесата и когато ми я дадоха да я прочета, като ме поканиха в театъра, започнах да я чета, стигнах до към

петнадесета страница и си казах: този човек действително ли на тази тема ще гради основния конфликт - за това, че една жена искала да има дете, а нещо не ставало и т.н. Разбрах, че няма встъпление и така ще си върви докрая.

Това мене много ме очуди в началото, както и липсата на каквато и да е било сюжетност и интрига вътре, която да дава възможност по обикновения начин да се създава напрежение и да може да бъде държана публиката във всеки един момент с действието, което протича, с това най-елементарно средство, което задържа вниманието на публиката, най-сигурното и най-провереното.

Така или иначе трябваше да се захвана с тази работа, защото иначе пък много ми харесваше.

Тук много се говори за това колко аз съм бил верен на естетиката си и доколко съм я провел тук. Дълга да ви предупредя, че аз не съм само това и че ако така съм постъпил в този случай, то е защото в този случай така трябваше да постъпя. Бил съм в Испания, видял съм някои неща, но в никакъв случай не мога да твърдя, че аз зная какво е това Испания и какво е испанският селянин. Ако това беше българска пиеса, може би щях да постъпя по съвършено обратния начин - т.е. към грубо натуралното, истинското, дълбокото, това, което е, но аз не зная какво е това. Който го знае, нека го прави, нека взима пряко от извора, но аз не обичам да лъжа и това, което не зная, не го правя. Аз правя пиесата по втора ръка, т.е. какво е това Испания аз не знам и излизам не от познанията ми за Испания, а излизам от източници от втора ръка, от Гоя и отвсякакви други художници, и от всякакви други втори източници, които ми внушават вече по друг начин какво е това Испания. Аз имам това познание, с него работя и от него излизам, за да направя това, което мога.

Пак повтарям, ако това е българска пиеса, мене ми се

струва, че някъде някой неща знае за българина, за българското село и т.н. и може би по съвършено друг начин щях да постъпя. Но в случая моите познания са такива от втора ръка и аз работя с тях.

Струва ми се съвършено неуместно да лъжа, че познавам испанския селянин и Испания, да се задълбочавам от първа ръка, от извора да черпя информация и да градя логиката, мисленето и всичко в пиесата, след като това не е така у мене. Ако някой друг режисьор знае точно как е това, нека да го направи.

Така че оттук нататък, след като така съм постъпил, ясно е, че ще вървят неща, които вече по една пречупена призма, през погледа на други неща, аз възприемам и осъществявам испанското на сцената и на самата пиеса като съдържание.

Когато разглеждах повторно за случая специално Гоя, аз бях удивен от това колко неестествени светлини има в него за разкрасяване на нещата и за добиване на тази Испания, която той си иска да представлява. Цялата негова Испания е една аристократична Испания. Такива са и девойките на полето, и всичко, и всичко.

Така че ако аз така съм постъпил, това не е само едно продължение на моята линия. Аз може би имам професионални възможности в тази насока, които ми помагат, но за случая аз ви обяснявам защо точно така съм постъпил.

От тук нататък, след като аз вече не работя с натуралното а работя с отношението, което ми е дало изкуството, песента, художниците и т.н., аз вървя в неща, които не могат да бъдат точен превод на Лорка. Аз усещам, че там има някакви други по-наивно взети неща, наивно земни, и това го повтарям, защото ако се вземат неговите действени моменти, ще се види, че те в пиесата са много по-малко, отколкото в нашето представление, тъй като аз трябваше да се съобразявам с нашето съвремие и трябваше да правя измислени конфликти на сцената, които забелязах, че на вас ви харесват, но

тях ги няма в пиесата, за да се получи тази действеност.

Ето, така мога да обясня пътя си специално за случая, а не само заради това, че аз просто съм верен на себе си. Верен съм на себе си тогава, когато работя с нещо, което го познавам и което имам под ръка.

Мисля, че с това, което казах, отговарям на много неща. Разбира се, след като е даден път в пиесата не на натуралното, а на една втора линия, на един втори лъч, който е не натурален испански, а от изкуството на Испания, оттук нататък ще се получат и някои своеобразни естетически решения, деформации и каквото искате, които аз разчитам, че там, където не е толкова действено тази естетика ще заангажира, ще радва и ще задържи вниманието. Защото в края на краищата трябва да кажа, че естетиката не е сухо нещо, тя също си има своята стойност - драматургическа, сценическа - и тя също подменя прякото действие на някои места, където него го няма.

Радва ме едно нещо - че въпреки всички възражения, които се изказаха и които по същество са верни, никой не употреби никъде думата фалш по отношение на актьорската игра. Тук стои и един друг въпрос - аз много мразя да е фалшиво. Да е сухо много повече приемам, отколкото да е фалшиво. Сухо не е равно на фалшиво, макар че аз не мисля, че е сухо. Може би съм изкривен в своите разбирания и разсъждения, но мисля, че особено двамата герои държат драматическата линия доста силно и доста внушително. И в никакъв случай не ми се иска някъде те да бъдат изсилени, особено на тази малка сцена, и от нежелание да ^{не} бъде естетизирана, работата да отиде във фалш. Това нещо в никакъв случай не бих желал да се допусне.

Също и второто нещо, което е главният враг оттук нататък на театъра - елементаризирането, т.е. желанието да стане по-

естествено, което ще направи нещата ни рак ни риба и което няма да доведе до никакво израстване. Слава богу никой от актьорите според мене не върви натам. Играта на Валя Гиндева мога да я охарактеризирам като най-ценен бългег в нейното изпълнение с мъжествеността. Тя никъде не сълзи, никъде не се самосъжалява, нещо, за което текстът веднага би дал повод за хленч, за оплакване. Тази мъжественост в играта на Валя Гиндева е нещо, което много ме радва и аз се радвам за нея. Същото важи и за Мишо.

Бих отговорил на въпроса на Стефан Данаилов за безплодието, но го няма и когато го видя, ще му го обясня. Всички разбрахте, както каза Славка, че тук става дума за любовта. Внимателното прочитане на пиесата показва, че нито тя е безплодна, нито той е неплоден. Лорка слага цялата работа на абсурдната позиция, че независимо че и двамата са плодни, дете нямат, защото нямат любов. Абсолютно немедицинско определение на нещата. Такива работи в Лорка колкото искате.

ВАНЧО ВАНОВ: Медицинско е.

ВИЛИ ЦАНКОВ: Медицинско ли е? Слава богу, не знаех.

След като отговорих по най-общ начин на това, на което исках да отговоря, трябва да благодаря на ръководството на театъра, което ме покани ^{тази} супиеса, и да използвам случая да кажа, че едва ли някога с такова удоволствие съм работил, с каквото работих с вашите актриси, да кажа по-точно, защото актьорите са малко. Никога не усетих нито нежелание от тяхна страна, нито сивота, нито бездарие, нито спадове в мобилизацията, всичко беше безкрайно приятно. Може би за това помагаше обстоятелството, че пиесата е малка и че не бяхме затруднени от много технически и организационни въпроси. Така или иначе аз оставам с най-добро впечатление от тези работливи актриси и артисти, които взеха участие в представлението.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Благодаря на всички членове на Художествения съвет, които се изказаха. С направените забележки Художественият съвет категорично утвърди постановката на др. Вили Цанков и това е едно хубаво събитие в нашия театър.

Радвам се за Националния академичен театър, че в неговата творческа биография се прибави една талантлива страница - страницата на таланта на Вили Цанков. Мисля, че това е в посоката на тези търсения, на това развитие на съвременността, която ние преследваме в нашата работа, затова защото ако ние не търсим тази съвременност, рискуваме да изостанем съвсем и да се превърнем в нещо друго, но не и в днешен и особено в национален театър.

Напълно съм съгласен с казаното, че постановката ще има и привърженици, и противници, но съгласете се, че такава е съдбата на всяко талантливо произведение. Заради това ние не се страхуваме. Когато решихме да поканим Вили Цанков за тази постановка, ние знаехме предварително, че тази постановка ще прилича на него. Ако искахме да се прави по друг начин и да прилича на нещо друго, щяхме да поканим друг режисьор. Защото това у нас съществува една предварителна яснота и, изхождайки от тази яснота, ние сме се обърнали към него с желанието той да присъствува, както казах, в творческата биография на Народния театър.

Правилно Художественият съвет отбеляза постиженията на Виолета Гиндева, на Михаил Петров, които за мене са много категорични и аз много се радвам за тях. Същото се отнася и за Миглена Димитрова, за др. Иванка Димитрова и Магда Колчакова, които са лъвици, така да се каже, в театъра, а другите са млади хора. Аз се радвам на техните постижения. Около тях като стожер се изгражда цялата история. Произведението по обем не е голямо, но е много сложно и много уязвимо от гледна точка на конструкцията, на стабил-

ност, обаче няма никакво съмнение, че с течение на времето под общите грижи на всички спектакълът ще израства с всяко представление. Надявам се, че режисьорът също ще наблюдава отблизо как вървят работите по-нататък.

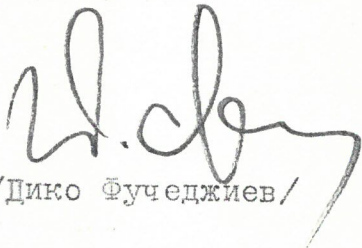
Искам да отбележа талантливото оформление, сценографията, костюмите, присъствието на Вош и се надявам, с което бих изразил желанието на Художествения съвет, че ще имаме и по-нататък срещи с Вили Цанков.

На добър час!

Закривам заседанието на Художествения съвет.

/Закрито в 18,45 ч./

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

/Дико Фучеджиев/

СТЕНОГРАФ:

/А. Ангелов/

Бюро за стенографиране

тел. 83-11-94